

Global. Muntanya màgica

“El sanatori antituberculós on transcorre la novel·la, hostel en la màgica muntanya dels Alps, es troba exactament al poble de Davos, dels Grisons de Suïssa, que és, com vostès deuen recordar, on es reuneix cada any la nata i la flor del poder econòmic que ens ha fet tan globals com hauria somniat el pobre senyor Settembrini en les seues febroses especulacions sobre el segle llavors tot just començat.”

Com que he decidit completar –abans d’arribar a l’estat de jubilat o de difunt– la meua educació sempre insuficient i precària, ja fa algun temps que procure visitar aquells llocs que calia conèixer i no conexia, Mèxic, Amalfi, o Münster, i llegir aquells llibres que calia llegir i no havia llegit, o ho havia fet massa jove i amb massa poc profit. De manera que ara mateix, per exemple, estic fent l’esforç educatiu (és un esforç, els ho puc ben assegurar) d’empassar-me les prop de vuit-centes pàgines de *La muntanya màgica* del senyor Thomas Mann, mal coneguda fa moltíssims anys i ara revisitada per pura força de voluntat: m’agrada poc, m’interessa molt relativament, però ja se sap que és amb exercicis com aquest que hom es fa una persona de profit. El profit de la lectura, en qualsevol cas, no cal mai posar-lo en dubte, ara que el personal compra tants llibres i en llegeix tan pocs. I sempre ens hi podem trobar, a *La muntanya màgica*, reflexions tan assenyades i modernes com aquestes: “En sotmetre la tècnica cada dia més la natura a través de les comunicacions, deia ell [deia Settembrini, l’italià típic terminal, expressió de la fe en el progrés], amb la construcció de les xarxes viàries i amb els telègrafs, en salvar les diferències climàtiques, es manifestava com el mitjà més competent d’aproximar els pobles, de fomentar-ne una coneixença mútua, d’obrir camí a un equilibri humà entre ells, destruir els seus prejudicis i, a la fi, procurar la seva unificació global. El gènere humà venia de la foscor, del temor i de l’odi, però avançava i s’enlairava per camins resplendents cap a un estat terminal de simpatia, de claredat interna, de bondat i de ventura, i, per aquest camí, la tècnica era el vehicle més útil, deia ell.”

Settembrini, romàntic racionalista, creia fermament en la ciència i en la tècnica, en la revolució democràtica, en el nacionalisme progressista i en la fraternitat universal. Això era poc temps abans de la Primera Guerra Mundial, i no sabem si Thomas Mann, que ho va escriure pocs anys després, creia també en els camins resplendents del gènere humà finalment alliberat de la foscor. El sanatori antituberculós on transcorre la novel·la, hostel en la màgica muntanya dels Alps, es troba exactament al poble de Davos, dels Grisons de Suïssa, que és, com vostès deuen recordar, on es reuneix cada any la nata i la flor del poder

econòmic que ens ha fet tan globals com hauria somniat el pobre senyor Settembrini en les seues febroses especulacions sobre el segle llavors tot just començat. No sé si els banquers, financers, polítics, empresaris, presidents de generalitats (de Catalunya, no pensen malament) i altres grans d’aquest món que es troben amicalment a Davos saben o recorden que és el mateix lloc màgic de la muntanya de Mann, lloc de tuberculosos educats, de típics russos rics, d’industrials, poetes i aristòcrates amb el pulmó podrit i el cervell inflammat. No sé si ho sabien tampoc els protestants contra la globalitat que s’hi han manifestat asprament aquest any, oblidant que el seu antecessor humanista i moral predicava just en aquell lloc els avantatges de la unificació global en benefici de l’equilibri humà i de l’aproximació dels pobles. La literatura –fins i tot, o sobretot, aquesta tan feixuga– està plena de raons que la història sol conèixer massa tard.

Telègraf, xarxes viàries, la tècnica que domina la natura, destruir els prejudicis –costums arcaics, tradicions, religions, devocions–, arribar a la unificació global de tot el gènere humà: aquest era el programa final de la modernitat. Per la tècnica i les comunicacions, cap a un estat final de simpatia universal, de bondat i de ventura. Si bé es mira, era un projecte perfectament capitalista i burgès, perfectament marxista i socialista. Tant se val si la unificació havia de fer-la el capital o *El Capital*, el partit únic o les multinacionals: el projecte, en el fons, era més o menys el mateix. El projecte era la ciència i la tècnica, el telègraf i el ferrocarril, la indústria, l’escola, els pobles, la nació, i el govern universal. Molt bé: després de prop d’un segle, sembla que hi hem arribat, finalment. Som industrials, nacionals, tècnics, comunicables (comunicats, enganxats a la xarxa, fins a límits que els romàntics del progrés no podien imaginar ni amb febra de típics), unificats i globals. Però l’estat terminal de simpatia, de claredat interna, de bondat i de ventura el veiem cada dia més lluny, o això veig cada dia a la premsa. I mentrestant, els enemics de la idea global protesten sorollosament a Seattle, a Londres i a la muntanya màgica de Davos. Pobre senyor Settembrini: si alçara el cap i li baixara la febra, curat pels antibiòtics, no pel clima de l’alta muntanya, no podria comprendre com el seu joventíssim segle XX ha acabat com ha acabat, amb la rebel·lió dels seus néts racionals i romàntics.